

Abstract

The aim of this bachelor thesis is to search for theological potential in *Harry Potter*. It is a systematic theological analysis of the victory theme in *Harry Potter* in comparison with the resurrection of Jesus. In the theological background, I use the systematization of resurrection theologies in the dissertation of Magnus Abrahamson, *Jesu uppståndelse som historiskt problem* (2001). It determines the selection of influential theologians and structures the historical background focused on the 20:th century. The literary analysis of *Harry Potter*, mainly *Harry Potter and the Deathly Hallows*, includes summaries of the narrative, important characters and main themes for example the concept of love and life after death.

The discussion is divided into two tracks, first a comparison of Harry as a chosen Messiah in accordance to Jesus. Secondly the perspective is transferred to concern Harry as a Christian everyman in the light of Jesus' resurrection. The similarities between the two heroes are the returning to the living after an execution, the reason for the sacrifice namely self-sacrificing love in favor of others, the victory over death and confirmation of being the chosen one. The theological potential is diverse and for structural reasons summed up in four themes: love, death, imitation and confirmation of being chosen.

Depending on the theological starting point, there is potential for all theologies and theologians presented in the thesis. Although the traditional resurrection interpretation is mostly successful because of the literary tradition influenced by traditional Christianity. This is also one of the reasons why the main theme in *Harry Potter* is love conquering death.

Nyckelord: Uppståndelse, Harry Potter, kristusgestalt, offer, populärkultur och teologi, Harry Potter och Dödsrelikerna, segertematik.

Innehållsförteckning

Abstract

1.	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning.....	2
1.2	Teori och metod.....	2
1.3	Material	3
1.4	Forskningsöversikt	4
1.5	Disposition.....	5
2.	Uppståndelse som teologiskt begrepp	6
2.1	Systematisering av uppståndelsesteologier	6
2.1.1	Traditionella uppståndelsesteologier.....	6
2.1.2	Ontologiska och kerygmatiska uppståndelsesteologier	7
2.1.3	Icke-partikulära fysiska uppståndelsesteologier	7
2.1.4	Radikala uppståndelsesteologier.....	7
2.2	Övergripande historiska drag	7
2.3	Betydande teologer.....	9
2.3.1	Karl Barth.....	9
2.3.2	Rudolf Bultmann	9
2.3.3	Wolfhart Pannenberg.....	10
2.3.4	Jürgen Moltmann.....	11
2.3.5	Hans Küng.....	12
2.3.6	Sallie McFague.....	13
2.3.7	Sammanfattning.....	13
3.	Analys av Harry Potters seger över döden	15
3.1	Sammanfattning av berättelsen om Harry Potter.....	15
3.2	Viktiga karaktärer.....	15
3.2.1	Harry Potter – hjälten	15
3.2.2	Voldemort – ondskan personifierad	16
3.2.3	Albus Dumbledore – den moraliska ledstjärnan.....	17
3.3	Bakgrund segertematiken	17
3.3.1	Författaren J.K. Rowling	17
3.3.2	Harry Potter i ett kristet samhälle	18
3.3.3	Profetian	19
3.3.4	Horrokruxer	19
3.3.5	Dödsrelikerna	20
3.3.6	Kärleksbegreppet.....	21

3.3.7 Liv efter döden	21
3.3.8 Livets helighet	22
3.4 Analys av Harry Potters seger över Voldemort.....	22
3.4.1 Insikten om den förestående döden	22
3.4.3 På King's Cross	23
3.4.4 Segern över Voldemort.....	23
4. Diskussion och slutsatser.....	25
4.1 Systematisering	25
4.1.1 Fysiskt eller icke-fysiskt.....	25
4.1.2 Partikulariteten	26
4.2 Harry Potter, den utvalde Messias.....	27
4.2.1 Avsaknaden av en aktiv gud.....	27
4.2.2 Harrys person och horrokruzens betydelse	27
4.2.3 Frälsning och eskatologi.....	28
4.2.4 Moderskärlek.....	28
4.2.5 Politiska budskap.....	29
4.3 Harry Potter i ljuset av Jesus uppståndelse.....	29
4.3.1 Döden	29
4.3.2 Etiska perspektiv	30
4.3.3 Ett upprepande mönster.....	30
4.3.4 Att i tro följa Jesus.....	31
4.4 Slutsatser	32
5. Sammanfattning.....	34
6. Litteraturlista	36

1. Inledning

”Är inte det att lura barn för att försöka få dem att bli kristna?”

Frågan ställdes i en korridorssamtal om Narnia mellan mig och en högstadiesvän. Jag var redan fast i Harry Potters magiska värld men de böckerna diskuterades inte med samma skepsis. Aslan var så tydligt Jesus som dog för andras synder och uppstod. Min vän värnade om barnens rätt att själva välja. På gymnasiet var läraren i svenska bland annat fascinerad av kristusgestalter som litterärt tema. Han tog gärna upp *Sagan om Ringen* som ett ypperligt exempel, då den ensamme hjälten Frodo offerar sitt liv för världens räddning. I den sjunde och sista boken om Harry Potter stod det klart att även Harry var tvungen att offra sig och dö för att kunna besegra Voldemort. Trots det lever han efter att för andra gången ha träffats av den dödliga förbannelsen. Därmed var C.S. Lewis, J.R.R. Tolkien och J.K. Rowling sammanknutna av den kristusmyt de antingen inspirerats av eller valt att presentera i litterär form.

I arbetet med barn och ungdomar i Svenska Kyrkan, framkom att bibelkunskapen är låg bland många i dagens samhälle. Det är inte längre möjligt att utgå från att det finns en allmän kunskap om evangelierna. Därmed tycks det rimligt att min tolkning och fascination av fantasyberättelserna utifrån en kristen förståelse, kan ha en motsatt receptions möjlighet. Tolkningen och förståelsen av teologiska begrepp kan ha sitt ursprung i populärkulturen, vilket innebär förändrade förutsättningar för teologiska samtal. Jesus uppståndelse har debatterats under hela kristendomens historia och passionsberättelsen har influerat den västerländska litteraturen. Därför är frågan om Jesus uppståndelse i relation till Harry Potter högst aktuell.

Berättelsen om Harry Potter har analyserats inom flertalet forskningsområden. Litteraturvetenskapen, och sedermera filmvetenskapen, är självskrivna. De etiska perspektiven är populära, exempelvis gällande synen på gott och ont. Böckernas politiska anslag, framför allt angående rasism och klassamhälle, är flitigt diskuterat. Fenomenet som sådant har också analyserats angående exempelvis barns ökade läsande. Att sammankoppla populärkultur med teologi är ett ofta förekommande tillvägagångssätt inom kyrkliga verksamheter. Exempelvis har the Church of England gett ut en bok som handleder ungdomsledare i samtal kring livets stora frågor utifrån böckerna om Harry Potter.¹ Således finns det intresse för ämnet inom akademien, populärvetenskapen samt inom kyrkan.

---

¹ Smith 2007.

1.1 Syfte och frågeställning

I ett pluralistiskt samhälle är vetskap om Bibelns berättelser, däribland passionsberättelsen, inte längre en självklarhet. Förförståelsen kan grundas i kulturella uttryck, exempelvis litteraturen, som i sin tur kan ha inspirerats av en biblisk berättelse eller till och med grundas i en viss teologisk ståndpunkt. Förförståelsen påverkar tolkningen och därmed det teologiska samtalet. Syftet med uppsatsen är därför att söka potential till teologiska samtal om Jesus uppståndelse utifrån berättelsen om Harry Potter. Min frågeställning lyder:

Vad gör det med förståelsen av Jesus uppståndelse om reflektionen kring fenomenet uppståndelse utgår från berättelsen om Harry Potter?

Utifrån huvudfrågan utkristalliserar sig två delfrågor:

- *Vilka narrativa likheter finns det mellan Harrys seger över döden och Jesus uppståndelse?*
- *Vilka teman utgör teologisk potential utifrån olika uppståndelseteologier?*

1.2 Teori och metod

Jag kommer göra en litteraturanlys, främst av den sjunde boken, *Harry Potter och Dödsrelikerna*. Analysen görs mot en systematiskt teologisk bakgrund där tolkningen av Jesus uppståndelse undersöks. Eftersom syftet är att finna potential i samtida populärkultur, är det intressant att undersöka teologi som ligger nära i tid, därav valet att fokusera på 1900-talet fram till nutid. Efter en presentation av övergripande historiska drag, sammanfattas sex teologer som haft stort inflytande i debatten samt exemplifierar olika ståndpunkter. Utgångspunkten i uppsatsen är den sjunkande bibelkunskapen vilken även kan sammankopplas med en sjunkande kunskap om kristen teologi. Därför är en historisk översikt att föredra framför en redogörelse för den samtida diskursen. Teologierna som utformats under 1900-talet är en grund för dagens diskurs. Teologierna lever även kvar, i mer eller mindre modifierad form.

I diskussionen söker jag sedan teologisk potential i litteraturanlys. Med teologisk potential avses teman och skildringar i böckerna som uppvisar likheter med de presenterade uppståndelseteologierna. Tillvägagångssättet medför en risk att resultatet redan bestämts på förhand, att det som eftersöks återfinns. Därför är det viktigt att olika uppståndelseteologier undersöks.

Jag utgår från en narrativ utgångspunkt i enlighet med den narrativa teologi som växt fram med början hos Hans Frei.² Den narrativa teologin tar bland annat tillvara på berättelsernas intertextualitet och betonar att berättelsen som sådan innebär en poäng i sig. Det levda livet är möjligt att placera in i den bibliska världen istället för att distansera människan från Bibeln.³ För uppsatsens del är den narrativa utgångspunkten avgörande för såväl syfte som tillvägagångssätt. Det bibliska språket och den bibliska berättelsen sträcker sig utöver själva texten, vilket tydliggörs i diskussionens uppdelning då även den vanliga människan undersöks utifrån att vara del i den bibliska metaberättelsen och därmed påverkas av Jesus uppståndelse. Jag rör mig således inom en hermeneutisk teologisk tradition och vill hänvisa till Bengt Kristensson Ugglas angående synen på hermeneutiken som en ofrånkomlig del i människans varseblivning och tolkning av sig själv och sin omvärld. Språket har en central betydelse och kunskap om termer och begrepp förutsätts vid en viss tolkning av världen, exempelvis en teologisk. Kristensson Ugglas talar om hur läsaren själv påverkar tolkningsprocessen av en text samtidigt som tolkningen sker utifrån den specifika texten. Därmed grundas tolkningsmöjligheterna i det författaren skriver, varför en kort presentation av författaren återfinns i uppsatsen. Eftersom tolkningen påverkas både av texten och av läsaren, önskar jag utöver en textanalys av *Potter*, presentera en relativt bred systematiskt teologisk bakgrund för att belysa flera tolkningsbakgrunder. Människan har ett ständigt behov av att tolka sin samtid, sina upplevelser etcetera och påverkar sin egen tolkning och förmedlingen av kunskap.⁴ Analyser av populärkulturens användande av teologiska begrepp blir då avgörande för teologiska samtal.

1.3 Material

Primärmaterialen är J.K. Rowlings *Harry Potter och Dödsrelikerna* (2007), den sista och sjunde boken. Då serien bildar en hel berättelse, kommer valda delar ur de tidigare böckerna behandlas. Filmatiseringar samt senare expansioner av Pottermålden beaktas inte. Närmare beskrivning av Potter framställs i det tredje kapitlet.

När det gäller den systematiskt teologiska bakgrunden, kommer jag att utgå från Magnus Abrahamsons avhandling *Uppståndelse som historiskt problem* (2001). Han är systematisk teolog men reflektionerna gränsar till exegetiken, vilket inte är ovanligt i frågan om Jesus uppståndelse. Han är tydlig med att ämnet är otroligt stort och hänvisar upprepade gånger vidare till andra teologer och böcker i ämnet. Abrahamson ämnar teckna en sorts karta som kan utgöra en grund för egna efterforskningar. Han presenterar en bakgrund, går närmre in på de

---

² Se vidare Frei 1974.

³ Fodor 2005, 234-236.

⁴ Kristensson Ugglas 2002, 11-14, 300-304, 353.

inflytelserika tyska teologerna Rudolf Bultmann och Wolfhart Pannenberg samt visar på olika sorters tolkningar av ämnet. Själv anser han att Pannenbergs tolkning öppnar upp för mer teologisk reflektion i vår tid än Bultmanns. Dock poängterar han att olika grundsyn på vilka svar som söks, påverkar vilken teolog som är mest lämpad att granskas.

I analysen av *Harry Potter* används Claudia Fenskes omfattande analys *Muggles, monsters and magicians: a literary analysis of the Harry Potter series* (2008). Fenske gör en grundlig litteraturanalys av serien i sin helhet. Eftersom uppsatsen fokuserar på den avslutande boken och litterära teman som får sitt avslut, är en analys av hela serien att föredra jämfört med analyser av enskilda böcker. Att samtliga böcker behandlas medför dock att endast den tredje bokens struktur analyseras närmre. En stor del av materialet jag använder finns under rubriken ideologi där ett kapitel behandlar böckerna ur ett kristet perspektiv. Vidare används flertalet artiklar och böcker om de olika teologerna samt tolkningar och analyser av *Harry Potter*.

1.4 Forskningsöversikt

Hur *Potter* ska kategoriseras genremässigt är en omdebatterad fråga. De främsta alternativen är fantasy (även kallat fantastisk litteratur) och barn- och ungdomslitteratur. Vissa underkategorier tar plats i diskussionen så som möjligheten att *Potter* är en skolskildring i brittisk litteraturanda. Böckerna är ursprungligen skrivna för barn, vilket de senare utgåvorna riktade till vuxna illustrerar. Det faktum att det utkom vuxenutgåvor visar på en åldersmässig bredd. Böckerna kan således anses vara genreöverskridande eller placeras i en specifik genre. Termen populärkultur är ett omfattande, ospecificerat uttryck med flertalet förklaringar och tolkningar. Mitt val att ändå använda kategorin populärkultur, grundas främst i böckernas stora spridning då masskultur kan vara en definition. Eftersom uppsatsen inte har en specifik riktning mot barn och ungdomar, skulle valet av genre till förmån för den ålderskategorin begränsa arbetet. Genom böckernas svårplacerade innehåll blir ett bredare begrepp mindre begränsande.

Teologi och populärkultur är ett stort område med mängder av material. Exempelvis har Ola Sigurdson arbetat med temat utifrån dagens mediala samhälle.⁵ De teologiska reflektionerna gällande *Potter* mer specifikt, har påverkats av den amerikanska debatten kring böckernas vara eller inte vara i religiös kontext. Inom amerikanska konservativt kristna kretsar har det förekommit en inställning att böckerna bör avvisas då de förordar ockult leverne.⁶ I och med denna omnämning lämnar jag den kategorin med anledning av de teoretiska utgångspunkterna samt syftet med litteraturen, dessutom har debatten varit förhållandevis liten

---

⁵ Sigurdson 2003.

⁶ För mer information se McEvan 2012.

i Sverige.⁷ Det finns dock författare med rötter i amerikansk konservativ tradition, som framför försvar för böckerna genom att visa på en kristen agenda. Häribland kan John Granger, Connie Neal samt John Killinger nämnas. De utgår från att böckernas popularitet är en konsekvens av ett inneboende kristet tema. De beskriver själva hur en skepsis för böckerna byttes i fascination, vilket visar på en inställning till det teologiska arbetets förhållande till populärkultur som jag inte delar. Dessa tre författare förekommer emellertid i uppsatsens diskussion. I Sverige har inte mycket skrivits i ämnet, med Pierre Wiktorin som undantag. Han har behandlat Harry Potter som ett exempel på hur religion används i populärkultur. Wiktorin är dock religionsantropolog och tar sig därför inte an ämnet ur ett teologiskt perspektiv.⁸

Vad gäller uppståndelseologi finns, vilket redan påpekats, en mängd forskning. Det är omöjligt att presentera en tillfredställande forskningsöversikt eller en fullständig överblick i uppsatsen. Jag väljer därför att hänvisa till Abrahamsons forskningsöversikt med hänvisningar till bibliografier och antologier i ämnet.⁹

1.5 Disposition

I kapitel två behandlas Jesus uppståndelse som teologiskt begrepp utifrån ett historiskt perspektiv. Efter en presentation av Abrahamsons systematisering av uppståndelseologier, tecknas en historisk översikt och slutligen sammanfattas sex teologer som haft stort inflytande på debatten och representerar samtliga uppståndelseologiska grupperingar som redogjorts för.

Det tredje kapitlet utgörs av en litteraturanlys av *Harry Potter* och då särskilt segern över Voldemort. Sammanfattningar av berättelsen, viss bakgrundsinformation, viktiga karaktärer och företeelser presenteras liksom centrala teman.

I det fjärde kapitlet förs en diskussion som mynnar ut i en presentation av uppsatsens slutsatser. De två tidigare kapitlen sammanförs och i diskussionen söks teologisk potential i Potternarrativet utifrån den historiska bakgrunden. Diskussionen delas upp i två spår, Harry som en utvald Messias samt Harry som varje kristen i ljuset av Jesus uppståndelse. Avslutningsvis sammanfattas uppsatsen i kapitel fem.

---

⁷ Exempelvis vill jag hänvisa till en debatt i *Dagen* samt nyhetsrapportering kring eventuell censur, se Halldorf 2007; Strömberg 2003.

⁸ Wiktorin 2011.

⁹ Abrahamson 2001, 23-26.

2. Uppståndelse som teologiskt begrepp

Jesus uppståndelse är av naturliga skäl mycket omdebatterad och det finns mängder av tolkningar gällande vad som är en intellektuellt rimlig förståelse samt vilken betydelse frågan kan tillskrivas.¹⁰ Uppsatsens urval grundas i den systematisering av uppståndelseologier som Magnus Abrahamson gör, vilken presenteras nedan. Då syftet är att finna teologisk potential i samtida populärkultur, väljer jag att belysa teologier som är aktuella idag om än i vissa fall i reviderad form. Genom att presentera övergripande historiska drag samt specifika teologer, önskar jag skapa en bild av den historiska utveckling som skett främst under 1900-talet fram till idag.

2.1 Systematisering av uppståndelseologier

I sin avhandling systematiserar Abrahamson genom att dela upp i partikulära alternativt icke-partikulära samt fysiska alternativt icke-fysiska uppståndelseologier. Det partikulära består i att Gud aktivt handlade på ett särskilt sätt i Jesus medan icke-partikulära ståndpunkter utgår från att så inte skedde. Den fysiska aspekten innebär kroppslig uppståndelse eller åtminstone att Jesus kroppsligen visade sig efter korsfästelse och begravning. En icke-kroppslig inställning innebär att det inte skedde något extraordinärt med Jesus kropp utan att den förblev död. Utifrån dessa punkter skapar Abrahamson ett fyrfältsschema med olika möjliga teologier.¹¹ Det finns en problematik i Abrahamsons val av rubriker, främst på grund av att orden traditionell samt radikal kan bära på värdeladdningar. Trots det väljer jag att använda Abrahamsons uppdelning, dels eftersom den bildar en tydlig översikt, dels genom det historiska anslaget. Traditionell står för en särskild traditions utveckling till vilken den radikala utgör en kontrast, utan att någon av dem tillskrivs positiv eller negativ laddning.

2.1.1 Traditionella uppståndelseologier

Traditionellt har uppståndelsen tolkats som en partikulär fysisk händelse, därav valet att kalla dessa tolkningar just traditionella. Gud handlade aktivt i Jesus, den döda kroppen transformerades till en ny kropp och han visade sig för människor. Det innebär att graven fysiskt var tom. Barth, Pannenberg och Moltmann räknas till denna tradition.¹²

---

¹⁰ Abrahamson 2001, 14.

¹¹ Abrahamson 2001, 146, 150.

¹² Abrahamson 2001, 146, 148.

2.1.2 Ontologiska och kerygmatiska uppståndelseologier

De partikulära icke-fysiska teologierna delar Abrahamson in i ontologiska och kerygmatiska teologier. Gud antas agera på ett särskilt sätt i Jesus utan en kroppslig uppståndelse. Bultmann representerar den kerygmatiska ståndpunkten då Gud agerar på ett särskilt sätt i det kristna budskapet, kerygmat, och att Jesus då uppstår i kerygmat. Som exempel på den ontologiska aspekten lyfts Hans Küng fram. Jesus dog en vanlig död och uppståndelsen är en övergång till en annan existens som är verklig men inte kan räknas som ett historiskt faktum.¹³

2.1.3 Icke-partikulära fysiska uppståndelseologier

Abrahamson påpekar att en sådan ståndpunkt är ett tankeexperiment på grund av avsaknaden av faktiska teologier. Innebörden skulle vara att Jesus endast var skendöd och därför kunde visa sig efter korsfästelsen och begravningen. Graven var alltså tom men utan extraordinärt agerande från Gud. Teorin är allmänt avvisad inom både exegetiken och den systematiska teologin. Det är så osannolikt att Jesus skulle överleva en korsfästelse att teorin kan räknas bort.¹⁴

2.1.4 Radikala uppståndelseologier

Valet att kalla de icke-partikulära icke-fysiska uppståndelseologierna radikala, beror på att dessa radikalt har omtolkat de traditionella förklaringarna. Gud har inte agerat på ett särskilt sätt i Jesus och det skedde inget extraordinärt med Jesus efter döden. Istället framhålls att förändringen skedde i människorna då de första kristna öppnades för det transcendenta i Guds ständiga närvaro. Sallie McFague förespråkar en sådan teologi.¹⁵

2.2 Övergripande historiska drag

Under slutet av 1700-talet skedde en stor förändring i synen på teologi då det historiska sammanhanget fick bilda utgångspunkt. Tidigare hade centrum varit tolkning av de dogmer som förmedlades inom traditionen. Termen liberalteologi som då uppkom har ingen samstämmig slutsats utan omfattar teologier vilka sätter den historisk-kritiska forskningen av Bibeln i centrum. Under 1800-talet var Jesusbiografier och sökandet efter den historiske Jesus med evangelierna som främsta källa utbredd. Nya problemområden påträffades såsom att de första kristnas beskrivningar av erfarenheter är främmande för dagens människor. Det finns en

---

¹³ Abrahamson 2001, 146, 148-149.

¹⁴ Abrahamson 2001, 146, 149.

¹⁵ Abrahamson 2001, 146, 149.

stor tidsmässig och kulturell klyfta mellan bibeltexterna och dagens bibeltolkare. Därför formades en formhistorisk inriktning som undersökte urförsamlingens kerygma.¹⁶

Som en reaktion mot den liberala teologin uppkom den dialektiska teologin med Karl Barth i spetsen under första delen av 1900-talet. Kritiken gällde främst antropocentrismen. En grundläggande fråga för Barth var om och hur människan alls kan tala om Gud eftersom Gud är den totalt annorlunda. Genom perspektivskiftet kunde Bibeln anses rymma Guds ord och tankar om människan snarare än tvärtom. En alltför stark upphöjning av uppenbarelsen riskerar att resultera i att uppenbarelsen och människan står i konkurrens till varandra. Rudolf Bultmann erbjöd en mellanposition. Han kritiserade historiepositivismen inom liberalteologin men höll fast vid den historisk-kritiska metoden. Den historiska medvetenheten hade fördjupat förståelsen för skillnaden mellan då och nu. Allt bär på en historisk betingning och tolkningen är bron mellan olika tider. Bultmann förordade existentiell tolkning av texterna främst på grund av skillnader i världsbilder. Under 1960-talet blev Wolfhart Pannenberg en vändpunkt i historiedistanseringen då historieproblematiken blev centrum för hans teologi. Pannenberg kritiserade både frälsningshistorien som skild från den vanliga historien och den existentiella tolkningen som upplöser historien. Samtidigt bidrog Jürgen Moltmann med tankar kring den mänskliga förståelsehorisonten. Han betonar det uppdrag Jesus förmedlar och förordar hoppets teologi, vilken innebär en öppenhet för framtiden som tagit sin början i Jesus uppståndelse.¹⁷

Under 1980-talet började vissa mönster som orsakats av uppdelningen mellan liberalteologi och biblicism, kallas postmodern teologi. Liksom begreppet omfattar många skilda inriktningar var ingångarna och influenserna många. Aspekter som lyftes fram var exempelvis narrativets betydelse och framförallt kritiken mot dualism. Bland annat spelade feministteologin en stor roll. Att viktiga feministteologer ansåg sig arbeta inom en förlängning av liberalteologin visar på termens komplexitet. De påpekade att den erfarenhet som antagits vara gemensam inte var det utan gällde den manliga erfarenheten. Det fanns således drivkrafter för att dels fördjupa liberalteologin dels lämna den för att återföra teologin till den kristna praktiken. En postmodern nyckelaspekt är prioriteringen av det partikulära framför det universella, vilket leder till dialog snarare än likriktning. Diskussionen omfattade frågor som relationen mellan teologi och kyrka, karaktären och statusen av bibliska texter och så vidare.¹⁸

Gällande uppståndelseteologins postmoderna utveckling är Sallie McFague med såväl feministisk som ekoteologisk utgångspunkt ett exempel. Dessutom behandlar Hans Küng

---

¹⁶ Persson 1976, 60, 65-66.

¹⁷ Persson 1976, 67-72, 76, 95-97, 102-103.

¹⁸ Svenungsson 2013, 571-575.

partikulariteten som leder till dialog. Trots att utgångspunkten i historisk-kritisk forskning delas av Bultmann, resulterar de nya influenserna i andra slutsatser, vilket tydliggörs i sammanfattningen av respektive teolog.

2.3 Betydande teologer

2.3.1 Karl Barth

Genom sitt teologiska arbete och det faktum att teologer av olika skolor och traditioner förhållit sig till hans ståndpunkter, har Karl Barth (1886-1968) haft stor inverkan på 1900-talets teologi. Barth kom från Schweiz men studerade och arbetade även i Tyskland. Inledningsvis inspirerade liberalteologin men i arbetet som reformert pastor fann han den vara bristfällig. Istället blev Barth en förgrundsgestalt inom dialektisk teologi. Han kritiserade liberalteologins antropocentriska kristendomsförståelse som omöjliggjorde att uppenbarelsen kom utifrån. För Barth är uppenbarelsen central utifrån teologi från ovan. Gud är den totalt andre, världens negation. Uppenbarelsen, Guds ord, är identisk med Jesus Kristus.¹⁹

Barth framhåller att uppståndelsen är kroppslig och historisk, vilket medför att de fyrtio dagarna då Jesus visade sig är mycket viktiga. I uppståndelsen förändras eller tillförs ingenting personen Jesus, händelsen visar vem han är. Jesus är lika gudomlig i krubban som på korset som uppstånden, varför Jesus förstås utifrån uppståndelsen. Lidandet är inte olikt annat mänskligt lidande, det extraordinära är att Jesus som domare och präst tar den dömdes ställe utan att behöva agera för egen skull. Eftersom lidande och död orsakades av olydnad, besegras döden i uppståndelsen som är Guds svar på Jesus lydnad. Människan är därmed uppstånden tillsammans med Jesus. Barth betonar Guds frihet och att det alltid är Gud som är initiativtagare.

Inkarnationen, uppståndelsen samt försoningen är tätt sammankopplade. Barth poängterar att Jesus är både Gud och människa och exkluderar ebionitiska och doketiska inslag, vilka menar att Jesus enbart är mänsklig respektive enbart gudomlig. Han avvisar sökandet efter den historiske Jesus och andra ärenden som förminskar gudomligheten. I och med uppenbarelsens och inkarnationens framhållna plats är treenigheten central.²⁰

2.3.2 Rudolf Bultmann

En av 1900-talets mest inflytelserika forskare inom Nya testamentet var Rudolf Bultmann (1884-1976). Han menade att tolkningens kärna måste vara hur budskapet angår och påverkar

---

¹⁹ Hegstad 2013, 65-71.

²⁰ Molnar 2007, 1-20.

dagens människa utan att frånga att teologin primärt handlar om Gud. Bultmann skiljer tro från vetande då tro inte handlar om historisk bekräftelse utan om det kristna budskapet. Tro som bygger på historisk sannolikhet är inte tro eftersom den fundamentala osäkerheten kring historisk forskning föranleder att den aldrig kan vara grund för religiös visshet. Därför behövs ingen vetenskap om den historiske Jesus, trots att det går att veta en hel del om honom.

Bultmann är känd för sitt avmytologiseringsprogram. Eftersom världsbilden som presenteras i de nytestamentliga berättelserna inte överensstämmer med den moderna världsbilden, behöver den mytologiska aspekten tolkas för att det riktiga budskapet ska bli tydligt. Att tala om uppståndelsen är då att uttrycka betydelsen av korset, nämligen att Gud tar bort dödens makt. Då Jesus är uppstånden i kerygmat är uppståndelsetro en tro på Guds frälsande gärning och att korsfästas med Jesus och bli fri.²¹ Det stora problemet för mänskligheten är nämligen att människan är på väg mot döden. För att hantera det söker människan falsk trygghet i den fysiska verkligheten. Genom att acceptera sin ändlighet kan människan leva ett autentiskt liv. Det innebär att känna ansvar för alla delar av livet och inte styras av rädsla för begränsningar och ändlighet, människan äger då sin egen död. Ett icke-autentiskt liv kännetecknas av motsatsen, att slukas av döden. Frälsningen består i att dö bort från självtillräckligheten, att dö men även att uppstå med Kristus. För Bultmann hör eskatologin inte samman med framtiden utan handlar om mötet med Gud här och nu. Eftersom Gud inte handlar i historien förblir en död kropp död. Uppståndelseberättelsen är ett resultat av tolkningsbehovet som uppkom efter korsfästelsen influerat av judisk och hellenistisk tradition. Berättelsen kan ändå hjälpa människan till en sann existens i tillit till Gud trots avsaknad av garantier gällande vad som sker efter döden.²²

2.3.3 Wolfhart Pannenberg

Under 1960-talet blev Wolfhart Pannenberg (1928-2014) ett alternativ till Barth och Bultmann. Han ansåg att deras syn på historien var fruktlös. Pannenberg utgår istället från att Gud uppenbarar sig i historien, att historiens slut föregripits i Jesus uppståndelse och att den definitiva uppenbarelsen sker vid historiens slut. I dessa huvudantaganden finns en av hans nyckelfrågor nämligen eskatologin. Då teologi inte strider mot mänskligt vetande, önskade Pannenberg ge teologin vetenskaplig status. Den kristna traditionen betraktas som en vetenskaplig hypotes, vilken bekräftas vid historiens slut i Guds fullbordande av skapelsen.

---

²¹ Christoffersen 2013, 77-86.

²² Abrahamson 2001, 66, 85, 126-128, 137-139.

Pannenberg vill tolka det behov av att uttrycka förtröstan som finns hos människan från födseln som gudslängtan. Först riktas den mot modern genom vilken Guds kärlek förmedlas. Därmed ligger den religiösa tematiken i den mänskliga naturen, vilket dock inte bevisar Guds existens, något som tillhör den slutliga uppenbarelsen.

Uppståndelsens betydelse och upplevelsen av befrielse relateras till människans behov att tolka sin ändlighet. Det enda som ger mening är liv efter döden. Jesus gudsanspråk bekräftas i uppståndelsen och han utgör en försmak på eskatologins innebörd då världens slut har börjat. Döden är människans sista fiende som endast Gud kan besegra. Genom att Gud behöll gemenskapen med Jesus in i döden, förlorade döden makten att skilja människan från Gud. Pannenbergs främsta argument för en kroppslig uppståndelse är att det stöds källkritiskt. Att Jesus död är ställföreträdande betyder inte att människan undgår sin död utan att människans och Jesus död hör samman. Således finns det hopp om evigt liv. Livet i sig kommer från Gud men människan vänder sig bort från livets källa och döden är syndens konsekvens. Dödsrädslan finns på djupet och leder till obegränsad självupptagenhet samt stjälar förmågan att acceptera livet. Synden är en inre mänsklig konflikt som upplevs i separation från Gud eftersom människan har förlorat sin sanna identitet.²³

2.3.4 Jürgen Moltmann

Jürgen Moltmann (f. 1926) präglades mycket av sin tid som krigsfånge mellan 1945-1949 då han upplevde Gud som hoppets kraft samt Guds närvaro i lidandet. Dessa insikter utgjorde sedan grundaspekterna i hans arbete. Tiden efter andra världskriget påverkade honom starkt genom det kollektiva lidande och den skuld hela Tyskland drabbades av. Moltmann betonar evangeliets politiska aspekt utan att reducera budskapet till att endast omfatta det politiska. Han ser teologiska motiv för demokratisk frihet, mänskliga rättigheter och omsorg om skapelsen. Moltmann verkar i en tysk protestantisk kontext men teologin har haft inflytande inom andra religiösa inriktningar och andra delar av världen, inte minst latinamerikansk befrielse-teologi. Han har ett starkt kristologiskt centrum då den korsfäste Jesus är teologins kriterium. I korset identifieras gudsövergivenhet och förgänglighet. Vid uppståndelsen konstitueras Guds löfte om verkligheten som ny skapelse vilket medför hopp om framtiden, medmännisklighet och identifiering med de svaga. Treenigheten är central då korset ses som en trinitarisk händelse.

Teologin riktas mot hela Guds rike och är inte enbart till för kyrkan. Den ska vara öppen för dialog såväl inom teologin som inom vetenskapen. För Moltmann är eskatologin

---

²³ Abrahamson 2001, 90-100, 117-126.

avgörande. Den leder inte till determinism utan till engagemang i möjligheten att förändra världen i riktning mot Guds rike. I sin kärlek påverkar och påverkas Gud av skapelsen. Etiska aspekter är mycket viktiga. Det kristna hoppet kommer från och genom Kristus uppståndelse som för med sig den eskatologiska framtiden. Löftet motsäger den samtida verkligheten men pekar mot en radikalt ny framtid för den här världen. Det är viktigt för Moltmann att Jesus var helt död för att sedan hela Jesus uppstod, det finns ingen uppdelning. I uppståndelsen sattes en historisk process igång då löftet påverkar världen som rör sig i riktning mot en framtida transformation. Löftet i Jesus uppståndelse handlar om hopp för Guds seger över ondska och lidande, det är inte en förklaring på lidandet. Jesus dör för de utstötta i djup identifikation med dem genom lidandet i frånvaro av Gud. Det handlar om frivilligt med-lidande. Därmed är inkarnation och treenighet nödvändigt. Det hela sker inom Gud, Gud själv lider för att befria från synd, lidande och död.²⁴

2.3.5 Hans Küng

Hans Küng (f. 1928) är en katolsk teolog född i Schweiz som arbetar med frågor som ekumenik, ecklesiologi, kristologi med mera. Den tidiga ekumeniska visionen utvecklades till att omfatta världsreligionerna. Han menar att kristendomens överlägsenhet måste relativiseras men står inte för total relativism. Intresset för samhället och världspolitik hör samman med arbetet kring global etik. För att skapa fred menar han att fred måste finnas mellan religionerna, vilket kräver dialog och grundläggande förståelse för och kunskap om olika religioner. Sann religion innebär att rikta in sig mot välbefinnande, frälsning och räddning för människan och världen samt en världsvid försoning. Religion har en enastående normativ makt i både politik och kultur och möjligheten finns att verka för våld men även för fred.²⁵

För Küng tar kristologin sin början i den jordiska Jesus, den riktiga människan. Berättelserna ska undersökas för att spåra den verkliga händelsen. Att skilja mellan historiska fakta och dess tolkningar är ett komplicerat arbete då båda finns blandade i skriften. Jesus var den främste förkämpan för Gud och för människan och Kristus uppståndelse är Faderns mottagande i ett nytt och förhärlligat liv i en annan dimension. Küng talar om en verklighet bortom historisk verifikation, något lärjungarna upplevde då Kristus visade sig för dem. Den förhärlligade Jesus bekräftar den kristna etikens ursprung i Jesus liv som en manifestation av Guds verk.²⁶ Döden var en vanlig död men innebar inte slutet utan en övergång till en annan

---

²⁴ Bauckham 2005, 147-153, 157.

²⁵ Häring 2013, 315, 322-323.

²⁶ Chiricio 1979, 257-260, 268-269.

existens. Därmed var inte uppståndelsetron en produkt av lärjungarnas tro, vilket exempelvis Bultmann förespråkar, men inte heller ett historiskt faktum som de fysiska teologierna hävdar.²⁷

2.3.6 Sallie McFague

Sallie McFague (f. 1933) drar åt liberalteologin och bidrar med tankar om språket samt befrielseologiskt, främst inom feministteologin. Enligt McFague måste ekoteologi ta andra sociala orättvisor på allvar eftersom ekologi inte kan separeras från andra former av ojämlikhet. Hon poängterar att talet om det gudomliga är metaforiskt. Metaforerna beskriver människors upplevelse av Gud med termer som definitionsmässigt inte passar. Modeller av Gud är utökade metaforer vilka blivit paradigmen som kristendomen tänker och lever inom. Fader-kung-modellen är den mest etablerade. Bildernas irrelevans i samtiden och favoriseringen som gränsar till avgudadyrkan, fordrar en språklig förändring. Hon presenterar modeller av Gud som moder, älskare och vän samt förordar användandet av flera modeller.²⁸

För McFague är uppståndelseberättelsens poäng att en grupp människor upptäckte Guds ständiga närvaro. Varken specifika ingripanden eller transformering ryms eftersom Gud är lika närvarande i alla skeenden.²⁹ Jesus är därför inte unik annat än i att ha valts till det främsta paradigmet. Synen på Jesus och frälsningen är inkluderande till skillnad från den traditionella frälsningstraditionen där frälsningen dessutom förpassas till dåtid och framtid och inte blir en del av nuet. Människors transformering till en annan värld tillhör föråldrad mytologi utan trovärdighet och ska därför reduceras bort. Istället talar hon om världen som Guds kropp.³⁰ Bilden fördjupas i förhållande till Gud som moder då världen föds av Gud. Att tala om naturen som subjekt tvingar till omorientering gällande relationen till naturen.³¹ Synden är inte direkt riktad mot Gud utan mot Guds kropp genom att vägra sitt ansvar. Uppståndelsen betyder att världen erbjuds alla. Frälsningen består i att världens fragmenterade kropp sammanfogas, en ständig process som utförs av många människor, inte enbart historiskt av Jesus från Nasaret.³²

2.3.7 Sammanfattning

Barth, Pannenberg och Moltmann sluter sig till de traditionella uppståndelseteologierna då de menar att Gud verkade i Jesus på ett extraordinärt vis samt att uppståndelsen var kroppslig och

---

²⁷ Abrahamson 2001, 148.

²⁸ Armour 2013, 518-522, 526.

²⁹ Abrahamson 2001, 149.

³⁰ Molnar 2007, 214-216.

³¹ Armour 2013, 520-522.

³² Molnar 2007, 223, 230.

ett historiskt faktum. Inkarnation och treenighet är avgörande faktorer. Barth poängterar uppenbarelsen från Gud som är identisk med Jesus Kristus. Människan är uppstånden med Kristus som i lydhet besegrat döden då döden är olydnadens konsekvens. Pannenberg behandlar den kristna traditionen som en vetenskaplig hypotes, vilken bekräftas vid tidens slut då den definitiva uppenbarelsen sker. Människan har en inneboende gudslängtan samt ett behov av att tolka sin ändlighet. Gud besegrade döden som är syndens konsekvens och mening återfinns i hoppet om ett liv efter döden. För Moltmann är den politiska och etiska aspekten viktig. Teologin är till för hela Guds rike vilket leder till öppen dialog. I uppståndelsen började en historisk process. Den eskatologiska aspekten orsakar engagemang till att förändra världen i riktning mot Guds rike. Jesus identifierade sig med de utstötta i frånvaro av Gud.

Bultmann och Küng arbetar historiskt-kritiskt och menar att Jesus uppståndelse inte är historiskt verifierbar. Emellertid handlade Gud på ett extraordinärt sätt i Jesus. Enligt Bultmann är uppståndelseberättelsen en produkt av lärjungarnas tro medan Küng menar att Jesus visade sig på sätt som inte kan bevisas historiskt. Bultmanns kerymatiska hållning innebär att Jesus uppstod i det kristna budskapet. Tolkningens kärna är budskapets påverkan på dagens människa, varför myterna ska tolkas för att klargöra det riktiga ärendet. Tro bygger inte på historisk bekräftelse. Döden är människans problem, vilket leder till sökande efter falsk trygghet. Ett autentiskt liv består i att acceptera ändligheten. Då Gud inte handlar i historien är eskatologin inte framtida utan här och nu. För Küng är uppståndelsen ontologisk, vilket innebär att Jesus övergår till en annan existens då Fadern tar emot i en annan dimension. Han betonar dialog mellan världsreligioner och global etik, bland annat eftersom han menar att sann religion kännetecknas av en fredlig inställning. I Jesus uppståndelse bekräftas den kristna etiken.

McFauges radikala uppståndelseologi utgår från att uppståndelsen inte var kroppslig och att Gud inte handlade på ett särskilt sätt i Jesus. Uppståndelsen handlar om en medvetenhet om Guds ständiga närvaro. Att människor skulle transformeras till en annan verklighet menar hon är gammal mytologi som ska reduceras bort. Istället vill hon se världen som Guds kropp då uppståndelsen består i att världen erbjuds alla. Hon erbjuder även förslag på nya gudsmodeller.

3. Analys av Harry Potters seger över döden

3.1 Sammanfattning av berättelsen om Harry Potter

När berättelsen inleds firar trollkarlsvärlden att den onde trollkarlen Voldemort besegrats. Hans makt bröts i ett misslyckat försök att döda barnet Harry Potter. Eftersom föräldrarna dog i Voldemorts attack överlämnas Harry till de enda släktingar han har, den icke-magiska familjen Dursley, vilka är mycket stolta över att vara helt normala. De avskyr allt onormalt, främst den märkliga familjen Potter. Harry är lägst i hierarkin och vansköts och förtrycks systematiskt. Fram till sin elvaårsdag vet han ingenting om den magiska världen, att han är en trollkarl eller att han är världsberömd. När han kallas till trollkarlsskolan Hogwarts förändras allt. Han upptäcker den magiska världen och börjar förstå att han är känd och varför. På Hogwarts finner han vännerna Ron Weasley och Hermione Granger som följer honom genom hela berättelsen. Voldemort är dock inte fullständigt besegrad och redan i första bokens upplösning möter Harry sin fiende och överlever återigen.³³ Voldemort har splittrat sin själ för att undvika döden vilket komplicerar Harrys uppdrag att förgöra honom. Redan i slutet av sitt andra år möter Harry en av dessa själsdelar, så kallade horrokruxer, och lyckas förstöra den delen av Voldemorts själ.³⁴

I fjärde boken återskapar Voldemort sin kropp och är tillbaka i full kraft.³⁵ Den spirituella kopplingen mellan honom och Harry blir då tydlig. Harry kan känna Voldemorts känslor och även se hans verklighet i sina drömmar.³⁶ Han får i sjätte boken privatundervisning av rektorn Albus Dumbledore angående Voldemorts liv och vad som föranlett hans ondska. Han får även information om horrokruxer.³⁷ När Voldemorts makt ökar måste Harry hålla sig gömd i sökandet efter horrokruxerna. Därför utspelar sig den sjunde boken inte på Hogwarts förrän i den slutliga striden. De återvänder nämligen till skolan för sin sista uppgift. Medan de är där utspelar sig det stora Hogwatskriget som kulminerar i Harrys seger över Voldemort.³⁸

3.2 Viktiga karaktärer

3.2.1 Harry Potter – hjälten

Harry är, vilket fastställs i sista boken, den utvalde. Claudia Fenske beskriver honom som en manlig Askungen. Läsaren identifierar sig med honom på grund av hans totala maktlöshet som

---

³³ Rowling 1999, 11, 15, 24, 62, 69-70, 74, 83-88, 361-363.

³⁴ Rowling 2005, 508-509.

³⁵ Rowling 2001b, 659-661.

³⁶ Rowling 2004, 616.

³⁷ Rowling 2005, 501-519.

³⁸ Rowling 2007, 570-571, 629, 770.

blir till mer makt än de flesta förväntat. Från att vara föraktad och utstött blir han den ende som har vunnit över Voldemort och den ende som slutgiltigt kan besegra honom. Serien skildrar hur Harry växer upp till att acceptera sin uppgift att rädda världen från terror och förtryck. Ändå är han inte en klassisk hjälte och för att vara huvudperson tar han väldigt lite initiativ. Handlingen förs mestadels fram av fienders ageranden, vilka Harry tvingas reagera på. Bland berättelsens karaktärer går åsikterna kring Harry isär.³⁹ Harrys vänner och medhjälpare, med Dumbledore i spetsen, anser att han är en utvald Messias. De framhäver hans storhet, godhet och mod och förlåter snabbt hans fel. Läraren Severus Snape och familjen Malfoy utgör hans främsta kritiker, vilka anser att Harry är en systematisk regelbrytare och kritiserar hans positiva inställning till mugglare (icke-magiska människor) samt mugglarfödda trollkarlar och häxor. Harrys kritiker befinner sig dock i moralens gråzon alternativt tjänar Voldemort.

I mångt och mycket är Harry en vanlig pojke. Det som gör honom speciell, förutom hans särskilda uppgift, är att han inte agerar utifrån egoistiska avsikter utan uppvisar altruistiska drag. Han är dock inte en personifiering av författarens ideologiska principer utan genom sina styrkor och svagheter är han en autentisk karaktär som är hjälte mot sin vilja.⁴⁰

3.2.2 Voldemort – ondskan personifierad

Harrys fiende Voldemort kallas av sina anhängare för Mörkrets herre. Av rädsla för hans oerhörda grymhet är namnet Ni-Vet-Vem allmänt vedertaget. Fenske menar att Voldemort är onskans arketyp, lik den fallna ängeln Lucifer som vänder sig från nåden. Han kan i judisk-kristen tradition identifieras som en satanistisk karaktär, vilken personifierar död, totalitarism och rasism. Voldemort anser att trollkarlarna är högst i hierarkin med rätt till total makt över mindre värdefulla varelser såsom alfer, mugglare och smutsskallar (ett skymford för mugglarfödda trollkarlar). Han driver åsikterna hårt trots att han själv är halvblod. Voldemort länkas samman med Harry genom en profetia som leder till mordförsöket då han förlorar sin makt. När en del av hans själ fastnar i Harry uppstår likheter mellan dem, bland annat gällande personligheten. Därtill är deras bakgrunder märkbart lika. I okunskap om kärlekens makt utökar han bandet mellan dem genom att använda Harrys blod i återskapandet av en kropp. Voldemort är alltigenom ond och varken dynamisk eller i utveckling.⁴¹ Hans mål är att övervinna döden vilket han, genom sina horrokruxer, kommit närmre än någon annan.⁴²

---

³⁹ Fenske 2008, 156-157.

⁴⁰ Fenske 2008, 156-157, 170-173.

⁴¹ Fenske 2008, 181-182.

⁴² Rowling 2001b, 671.

3.2.3 Albus Dumbledore – den moraliska ledstjärnan

Rektorn på trolldomsskolan Hogwarts heter Albus Dumbledore och förutom rektorskapet har han flera ärofyllda uppdrag i den magiska världen. Han är en extraordinärt duktig trollkarl som alltid står upp för mugglarnas rättigheter och är den ende trollkarl Voldemort är rädd för. Han är böckernas moraliska ledstjärna och etiska auktoritet. Efter hans död framkommer dock komprometterande information, vilket tvingar till omtolkning. Dumbledore fascinerades i ungdomen av svartkonster och ville besegra döden, vilket påminner om VoltDEMORTS önskan. Tydliga drag som skiljer dem åt är att Dumbledore inte är rädd för döden och att han tar avstånd från svartkonster. Dumbledore ifrågasätts ytterligare när det blir uppenbart att Harry hållits vid liv för att dö vid rätt tillfälle.⁴³ I sjunde boken lämnar således den tydliga moraliska riktningen plats för etisk pluralitet. Slutligen bekräftas Dumbledores position som normativ auktoritet, då Harry väljer att fortsätta lita på honom och fullfölja planen, det moraliska centrat stabiliseras.

Dumbledore förbereder Harry för döden, det slutgiltiga fullbordandet. Ändå värderar han Harry högt vilket visar på en etisk spänning mellan personlig tillgivenhet och det större moraliska perspektivet gällande allt liv.⁴⁴ Harry litar på Dumbledore som en fadersgestalt men deras relation och inbördes hierarki förändras successivt, vilket bekräftas då Dumbledore menar att Harry blivit den bättre mannen av dem. Dumbledore betonar att valen gör människan, skillnaden mellan gott och ont ligger i att kunna välja. Att kämpa för att få makt innebär moralisk korruption. Ett av budskapen är enligt Fenske att varje person måste använda sin frihet genom att göra val. Det förmedlas, som många andra etiska budskap, genom Dumbledore.⁴⁵

3.3 Bakgrund segertematiken

3.3.1 Författaren J.K. Rowling

Kvinnan bakom den litterära succén *Harry Potter* heter Joanne Rowling. Hon föddes 1965 i England där hon även växte upp. Då första boken skrevs kämpade Rowling som ensamstående mamma för att försörja sig själv och dottern. Hon tvingades även hantera sin mammas död tidigt i skrivprocessen.

Böckerna har fått utstå mycket kritik från religiöst håll. Rowling menar dock att böckerna handlar om godhet som bekämpar ondska och har klargjort att hon inte tror på magi utan att hon har en gudstro.⁴⁶ Hon är uppväxt i anglikanska kyrkan men är nu medlem i the

---

⁴³ Fenske 2008, 204-207, 211-212.

⁴⁴ Guanio-Uluru 2012, 85-88.

⁴⁵ Fenske 2008, 168-169, 212-213.

⁴⁶ Kirk 2003, 9-12, 70-71, 92, 105.

Church of Scotland. De kristna dragen i böckerna, särskilt den sjunde, har alltid varit tydliga för henne. Däremot har hon undvikit att tala om det för att förhindra att slutet kunde förutses. Böckerna visar på författarens egen kamp med tron. När det gäller bibelorden i sjunde boken hänvisar Rowling till den engelska kristna traditionen men menar även att bibelorden närapå sammanfattar böckerna. Hon bearbetar frågan om döden och särskilt livet efter döden i böckerna och kämpar själv med frågan i stor utsträckning.⁴⁷

3.3.2 Harry Potter i ett kristet samhälle

Harry Potter lever i vår värld, i vår tid. Den europeiska historien skyntas exempelvis i Dumbledores seger över den onde trollkarlen med det tyska namnet Grindewald det symboliska året 1945. Läsarens erfarenhet och vetskap motsvarar böckernas icke-magiska människor. Förankringen i nutida Storbritannien medför att både det politiska systemet och den kristna traditionen utgör en fond för berättelsen. Riter, såsom bröllop, påminner om kristna riter. Jul och påsk firas men en djupare förståelse av religion skildras inte.⁴⁸ Däremot framhåller etikern Lykke Guanio-Uluru att etiken härstammar dels från kristen nytestamentlig etik, dels från sekulär filosofisk tradition.⁴⁹ Böckerna uppmuntrar till utveckling av dygder som är starkare och mäktigare än våld, exempelvis välgörenhet, medkänsla och sympati. Harry visar på vikten av att inte döda då han till och med skonar sina fiender, det finns inga ursäkter för att inte förlåta. Även Fenske menar att etik är mer än att hålla sig till reglerna. Barmhärtighet, rättvisa, och lojalitet är viktigare än lagar. Harry och Dumbledore trotsar auktoriteter om de högre principerna utmanas. Den civila olydnaden blir tydligare i samhället i stort när Voldemort ökar i makt. Varje medborgare har inte bara rätt till utan även en skyldighet att motstå tyranner.⁵⁰

I sista boken hänvisas det till direkta kyrkobyggnader. Harry och Hermione befinner sig på Harrys födelseort där hans föräldrar dog och Voldemort besegrades första gången. Det är julafton och från kyrkan hörs psalmsång. De beger sig till kyrkogården och finner bibelord på två olika gravstenar.⁵¹ Dumbledore har för sin mamma och systers grav valt Matt 6:21: ”Där din skatt är, kommer också ditt hjärta att vara.”⁵² På gravstenen tillhörande paret Potter finns bibelordet 1 Kor 15:26: ”Den siste fienden som förintas är döden.”⁵³ Harry

---

⁴⁷ Petre 2007.

⁴⁸ Fenske 2008, 78-80, 354-355.

⁴⁹ Guanio-Uluru 2012, 83-84.

⁵⁰ Fenske 2008, 213, 356-359.

⁵¹ Rowling 2007, 339-340.

⁵² Rowling 2007, 341.

⁵³ Rowling 2007, 34.

förstår inte och finner till och med citatet på föräldrarnas grav närapå motbjudande. Hermione förklarar då att det handlar om ett liv efter döden.⁵⁴

Den etiska riktningen, kärlekens centrala plats samt symbolik visar på kristna teman i böckerna. Dessa teman har dock blivit en del av den västerländska litteraturen och kan därför inte tolkas som antydningar till exklusivt kristna värderingar, vilket Fenske påpekar.⁵⁵

3.3.3 Profetian

Anledningen till Harrys utvaldhet har sin upprinnelse i en profetia som lyder:

Den som har makten att besegra Mörkrets herre är på väg... född av dem som tre gånger trotsat honom, född när den sjunde månaden dör... och Mörkrets herre skall märka ut honom som sin like, men han skall besitta en kraft som Mörkrets herre ej känner till... och den ene av dem måste dö för den andres hand för ingen av dem kan leva om den andre överlever... den som har makten att besegra Mörkrets herre skall födas när den sjunde månaden dör...⁵⁶

Voldemort kände endast till inledningen och var inte medveten om sin egen roll i uppfyllandet av profetian. Han väljer själv sin motståndare och känner enligt Dumbledore redan då igen sig i Harry, genom deras lika bakgrunder. Två pojkar kunde stämma in på beskrivningen, men den som inte har rent trollkarlsblod blir utvald istället för den som är del i en gammal trollkarlssläkt. Därmed är Harrys och Voltmorts öden sammanflätade. Profetian tillkännager att en måste döda den andre, Harry måste bli antingen mördare eller offer.⁵⁷

3.3.4 Horrokruxer

Voltmorts största rädsla gäller döden. Lösningen han funnit är den mörkaste formen av svartkonst, nämligen att dela sin själ genom att mörda någon och då bilda en horrokrux. En horrokrux är en del av den splittrade själen som finns i ett föremål utanför människans kropp. Själsfragmentet interagerar endast om föremålet öppnas, de gör kraftigt motstånd när de förstörs. Så länge en del av själen finns kvar kan människan inte dö. Om horrokruxer skulle sammanföras krävs stor ånger och insikt kring de onda handlingarna, något Voldemort vägrar. Innan Voldemort kan besegras måste alla andra delar av själen elimineras, varför det blir en

---

⁵⁴ Rowling 2007, 339-344.

⁵⁵ Fenske 2008, 351.

⁵⁶ Rowling 2004, 968.

⁵⁷ Rowling 2004, 969-970; Fenske 2008, 172.

stor del i uppdraget.⁵⁸ Det finns en horrokruks som Voldemort själv inte är medveten om. Då han misslyckades att döda Harry, delades själen och horrokruken tog fäste i Harry själv. Inom honom lever alltså en del av Voldemort och för att den delen ska försvinna måste Harry dö, i enlighet med profetian. Det uppenbaras för honom strax innan själva dödsscenen.⁵⁹

3.3.5 Dödsrelikerna

I enlighet med Dumbledores testamente tilldelas vännerna Harry, Ron och Hermione gåvor. Hermione får boken *Barden Baggas berättelser*.⁶⁰ I den finns "Sagan om de tre bröderna" vilken beskriver tre ting, Dödsrelikerna, som tillsammans gör ägaren till Herre över döden. Sagan handlar om tre bröder som då de med hjälp av magi tar sig över en dödlig flod, retar upp Döden. Listigt erbjuder Döden dem en gåva var. Den förste brodern vill ha världens mäktigaste trollstav och får Fläderstaven. Den andre brodern får Uppståndelsestenen då han vill uppväcka döda. Den tredje brodern litar inte på Döden utan ber om något som hindrar Döden från att följa efter honom. Då får brodern Dödens egen osynlighetsmantel. Den förste brodern mördar en fiende och skryter om det, vilket medför att han själv blir mördad. Den andre brodern uppväcker sin käresta som dock hör hemma i dödsriket. Brodern blir så sorgsen att han tar sitt liv. Så besegrar Döden de båda bröderna. Den tredje brodern kan Döden inte finna, inte förrän han nöjd med sitt liv tar av sig manteln för att ge den till sin son och möta Döden som en vän.⁶¹

Vännerna inser att Dödsrelikerna existerar och att Harry äger den mest värdefulla, osynlighetsmanteln.⁶² Voldemorts maktbegär leder honom till sökande efter Fläderstaven och han finner den hos Dumbledore. Trollstavar är dock komplicerade föremål som väljer sin trollkarl och byter lojalitet då den vinnas från ägaren. Draco Malfoy avväpnade Dumbledore och Harry avväpnade Draco, vilket betyder att stavens lojalitet ligger hos Harry. På väg mot sin död upptäcker Harry att även Uppståndelsestenen finns i hans ägo, en gåva från Dumbledore. Därmed kan han möta sina älskade som dött. De ger honom styrka att våga möta Voldemort och, precis som den tredje brodern, möta döden som en vän. Harry är alltså den som sammanför de tre Dödsrelikerna och är den rättmätige Herren över döden.⁶³

---

⁵⁸ Rowling 2005, 516.

⁵⁹ Rowling 2007, 709.

⁶⁰ Rowling 2007, 135.

⁶¹ Rowling 2007, 423-425.

⁶² Rowling 2007, 446.

⁶³ Rowling 2007, 722, 768-769.

3.3.6 Kärleksbegreppet

Enligt profetian ska motståndaren besitta en kraft som Mörkrets herre inte känner till. Kraften är kärlek. Enligt Dumbledore är kärlek en mystisk och mäktig kraft som inte helt och fullt kan förstås. Det finns en spirituellt dimension som övergår mänsklig intelligens. Kärleken är underbar men även fruktansvärd eftersom den ibland kräver lidande. Den moraliskt överlägsna kärleken är den kärlek som leder till självoffer, i linje med kristet tänkande. Harrys mamma Lily offerar sitt liv för att rädda sin son, en martyrdöd som påminner om Kristus korsfästelse.⁶⁴ Dumbledore förklarar att en så stark kärlek lämnar ett skydd i själva huden, vilket övergår Voldemorts förstånd.⁶⁵ För att komma förbi Lilys skydd, använder Voldemort Harrys blod i återskapandet av sin kropp. Därmed får Voldemort samma skydd. Det innebär även att bandet mellan dem fördubblas. Harry binds till livet så länge Voldemort är vid liv.⁶⁶

Enligt Fenske är kärleken böckernas centrum. Hela serien kan läsas som en hymn till moderskärlek med Harrys mamma som det tydligaste, men inte enda, exemplet. Kärlek är det initiala för allt som sker. Voldemort upplever aldrig moderskärlek, vilket bildar en bas för att kunna bli Mörkrets herre. Han är blind för kärlekens makt. Lilys självupppoffring är grunden för Harrys roll som kristusgestalt. Harry dör, precis som Lily, för att rädda någon annan. I Harrys fall är det hans vänner som skyddas i kampen mot Voldemort. Även Snape dör för att skydda Harry på grund av sin djupa kärlek till Lily. Det visar på den mystiska, transformativa kraft som Dumbledore tillskrivit kärleken.⁶⁷

3.3.7 Liv efter döden

Fenske anser att den viktigaste frågan i böckerna, tillsammans med kärlekens kraft, är att försonas med döden. Harry blir den sanne Herren över döden, inte på grund av att han äger Dödsrelikerna utan eftersom han befriats från dödsrädsla. Därmed besestrar han människans sista fiende och uppfyller det citat som finns på föräldrarnas gravsten.

Harry försöker förstå döden och finner olika svar som ger aningar, men ingen fullkomlig förklaring. Tydligt är dock att det inte går att till fullo få tillbaka någon från döden. Endast Voldemort, som associeras med lögn och egoism, antyder att något sådant vore möjligt. Kontentan blir att det inte går att bringa en död tillbaka till livet. Däremot finns det val i övergången till en annan existens, exempelvis huruvida personen vill återvända som spöke. Döda kommer likväl tillbaka som någon form av visioner eller andar och kan interagera, vilket

---

⁶⁴ Guanio-Uluru 2012, 89-94; Fenske 2008, 51.

⁶⁵ Rowling 1999, 367.

⁶⁶ Rowling 2007, 735.

⁶⁷ Guanio-Uluru 2012, 93-94.

till och med räddar Harrys liv. Dödens slutgiltighet gör det omöjligt att överleva den dödande förbannelsen, Avada Kedavra, vilket Harry ändå lyckas med tre gånger. Enligt Granger förändras Harrys syn på döden under resans gång, särskilt i den egna döden. Vid flera tillfällen konstaterar Harry att den döde verkligen är död och därmed kan ett återseende av personen aldrig ske. Det överbevisas när han möter den döde Dumbledore.⁶⁸

3.3.8 Livets helighet

Genomgående betonas hur en person förstör sig själv genom att ta någon annans liv, bland annat genom beskrivningen av horrokruxer. Redan i första boken fastställs hur överlevnad genom att utnyttja andra och ta andras liv innebär att leva ett halvt liv. Voldemort har genom sina onda handlingar förlorat sin mänsklighet.⁶⁹ Kontrasten att offra andra istället för sig själv, är något som skiljer onda handlingar från goda. Det diskuteras i relation till Dumbledore som väljer att offra sig själv i flera situationer samtidigt som han har ett mörkt förflutet då han övervägde att offra andra för det större goda, vilket han sedan tog avstånd från. Slutligen är det i praktiken ändå Harrys liv han offrar. Enligt Wandinger använder Rowling ordet ”offer” i betydelsen ett offer av självutgivande kärlek i kristen anda. Det enda undantaget gäller Voldemort som använder ordet i betydelsen att offra någon annan, vilket dock tillhör en logik som avvisas.⁷⁰

3.4 Analys av Harry Potters seger över Voldemort

3.4.1 Insikten om den förestående döden

Genom att dyka ner i Severus Snapes minnen, får Harry ett annat perspektiv på vissa händelser såväl som nya insikter. Läraren utgav sig för att vara Voldemorts tjänare men var i själva verket Dumbledores spion. Anledningen till att Dumbledore litat på honom är löftet att skydda Harry, vilket grundar sig i Snapes djupa kärlek till Lily.⁷¹ Den viktigaste insikten är att Harry själv måste dö för att Voldemort ska kunna besegras vilket Dumbledore informerat Snape om:

”Så pojken... pojken måste alltså dö?” frågade Snape med tillkämpat lugn.

”Och Voldemort måste själv döda honom, Severus. Det är nödvändigt.”⁷²

---

⁶⁸ Fenske 2008, 362-364; Granger 2008, 197.

⁶⁹ Rowling 1999, 319-320.

⁷⁰ Wandinger 2010, 47.

⁷¹ Rowling 2007, 701-702.

⁷² Rowling 2007, 710.

Harry förstår att hans uppgift går ut på att välkomna döden. Trots stor rädsla inser han att det inte finns något annat alternativ.⁷³ Han beger sig till den förbjudna skogen där han redan i första boken mötte Voldemort.⁷⁴ Under vandringen mot döden uppenbaras det att han äger samtliga Dödsreliker. Eftersom han är på väg att förenas med sina saknade i döden, behöver han inte föra dem tillbaka. Istället använder han Uppståndelsestenen i syfte att få stöd för att genomföra planen. Då de döda är en del av Harry, finns de hos honom ända till slutet utan att andra ser dem. Harry möter Voldemort och låter sig dödas utan motstånd, vilket Voldemort räknat med.⁷⁵

3.4.3 På King's Cross

När förbannelsen träffar honom, hamnar Harry på en obestämd plats liknande King's Cross Station, den järnvägsstation tåget till Hogwarts avgår från. Där möter han Dumbledore som bekräftar sin egen död men menar att Harry inte dog. Genom att dö frivilligt utan att försvara sig, har endast horrokruken dött. Harry kan välja att antingen återvända eller bege sig vidare in i döden. De två samtalar om varför Voldemort återigen misslyckas med att döda Harry och konstaterar att det handlar om Lilys skydd i dem båda. De talar även om Dumbledores förflutna inklusive önskan att bli Herre över döden, vilket blev ödesdigert och uppmärksammade honom på maktens kraft. Dumbledore poängterar att Harry är den sanne Herren över döden eftersom han inte försöker undfly den. Harry accepterar sin död och inser att döden inte är det värsta som finns.⁷⁶ För att slutgiltigt kunna besegra Voldemort väljer Harry att vända tillbaka till de levande. Hela händelsen förbryllar Harry som frågar om det faktiskt är verkligt eller om det hela sker inuti hans huvud. Dumbledores svar bekräftar båda delar: "Det är klart att det händer inne i huvudet på dig, Harry, men varför i all världen skulle det betyda att det inte är verkligt?"⁷⁷

3.4.4 Segern över Voldemort

Harry återvänder till den förbjudna skogen utan att avslöja sig. Voldemort föll till marken och var medvetlös en kort stund då den dödliga förbannelsen träffade sitt mål. För att försäkra sig om pojkens död beordras Narcissa Malfoy att kontrollera det. Narcissa drivs mer av moderskärlek än av lojalitet mot Voldemort. När hon av Harry får veta att sonen Draco är inne i skolan, ljuger hon och säger att Harry är död. I triumf vill Voldemort skända kroppen och utsätter därför Harry för tortyrförbannelsen Cruciatus, men Harry känner ingen smärta. De

---

⁷³ Rowling 2007, 715.

⁷⁴ Rowling 1999, 317-320.

⁷⁵ Rowling 2007, 722-728.

⁷⁶ Rowling 2007, 745-746.

⁷⁷ Rowling 2007, 748.

återvänder till Hogwarts och basunerar ut lögnen att Harry dött då han försökt rädda sig själv och låta andra dö för hans skull. Men slaget är inte avgjort än. Neville Longbottom, den andra personen profetian kunde stämt in på, får spela en nyckelroll. Han protesterar mot Voldemort, uppmanar till fortsatt kamp samt dödar Voldemorts orm, den enda kvarvarande horrokruken. I det kaos som uppstår när slaget återupptas, gömmer sig Harry under osynlighetsmanteln och utför skyddsförtrollningar. Fler ansluter till striden däribland husalfer vilka Harry, till skillnad från Voldemort, visat respekt istället för att förtrycka. Mitt i kampen ger sig Harry tillkänna. Han förklarar att det nu är upp till Voldemort själv, utan horrokruker, att kämpa mot Harry. Han talar om kärlekens kraft, att avsikten att dö gjorde att hans offer hade samma effekt som hans mammas, Voldemorts förbannelser varar inte på Harrys vänner utan tappar i kraft. Trots Voldemorts ondska ger Harry honom en sista chans då han uppmanar till ånger, att tänka igenom vad han gjort, vilket Voldemort inte gör. Harry berättar om Snapes sanna lojalitet och redogör för hur Fläderstaven kom att tillhöra Harry. När de en sista gång möts, väljer Voldemort den dödliga förbannelsen medan Harry väljer avväpningsbesvärjelsen Expelliarmus. Fläderstaven tillhör verkligen Harry och avväpnas Voldemort som samtidigt träffas av den egna förbannelsen som studsar tillbaka mot honom. Voldemort är död och fullständigt besegrad. I efterdyningarna av krigssegern, tar Harry med sig Ron och Hermione till rektorns rum. Då bilder i trollkarlsvärlden både är rörliga och talföra, kan han tala med Dumbledores porträtt. Planen är att låta Uppståndelsestenen ligga bortglömd där han tappat den och lägga Fläderstaven i Dumbledores grav. Endast den godaste av Dödsrelikerna, osynlighetsmanteln, skulle då finnas kvar. Dumbledore anser att beslutet är både klokt och modigt, inget annat än vad han väntat sig av Harry.⁷⁸

---

⁷⁸ Rowling 2007, 750-775.

4. Diskussion och slutsatser

Nicolaus Wandering menar att Harrys återkomst till livet inte kan tolkas som en uppståndelse eftersom han aldrig dog. Harry återkommer inte i någon förhärligad form utan är densamme förutom att horrokruken är borta.⁷⁹ I och med valet att komma tillbaka till livet eller gå vidare in i döden, väljer jag att tala om att Harry *fortsätter* leva hellre än att han överlever. En regelrätt uppståndelse är inte nödvändig för att berättelsen ska påverka tolkningen av Jesus uppståndelse. Med tanke på populärvetenskapliga och populärkulturella teorier och deras genomslagskraft i frågan, då Dan Browns bästsäljande bok *Da Vinci-koden*⁸⁰ kanske är det tydligaste exemplet, finns det anledning att undersöka motivet gällande liv och död i *Potter*. Händelseförloppet kan ställas upp som följer:

1. Huvudkaraktären väljer att offra sitt liv på grund av självutlämnande kärlek.
2. Det sker en avrättning.
3. Karaktären är inte längre i den vanliga verkligheten.
4. Karaktären lever.

Likheterna som finns hos passionsberättelsen och Harry Potter, möjliggör teologisk potential. Jag väljer att efter en övergripande systematisering, dela upp diskussionen utifrån två spår. Först behandlas Harry som en utvald Messias. Därefter flyttas perspektivet till Harry som en vanlig människa då Jesus uppståndelse kastar ljus över berättelsen.

4.1 Systematisering

4.1.1 Fysiskt eller icke-fysiskt

När Harry träffats av den dödliga förbannelsen, finns hans kropp kvar i den förbjudna skogen. Samtidigt upplever han en fulländad kropp på platsen mellan liv och död. Det tycks vara så att livet efter döden inkluderar en fulländad kropp. Exakt vad som hade hänt om Harry valt döden, undersöks inte mer än att han rent kroppsligt kunde hoppa på ett tåg som skulle ta honom vidare. Harrys förhärligade kropp fungerar väl med de traditionella samt ontologiska teologierna. Möjligheten finns dock att Harry, i och med att han egentligen inte dör, är skendöd. Idén om Jesus som skendöd har inom den kristna traditionen avvisats som heresi och inom den historiska forskningen ansetts vara högst osannolik. Dumbledore poängterar att Harry inte är död men tydliggör inte var gränsen mellan död och liv går mer exakt. Harry finns inte bland de levande

---

⁷⁹ Wandering 2010, 44-45.

⁸⁰ Brown 2005.

men inte heller bland de döda, förutom Dumbledore vars framträdande är något av ett mysterium för honom själv, Harry och läsaren. Harry är inte död men inte heller fullständigt levande då möjligheten finns att välja döden. Även om Harry befinner sig i ett mellanstadium, beskrivs gränsen mellan de levande och döda vara tydlig. Den döde förblir död. En komplicerande faktor är hur de döda vid flera tillfällen möter Harry, bland annat genom Uppståndelsestenen. Den tydliga gränsen blir otydlig. De döda kommer dock inte tillbaka som vanliga levande då de tillhör en annan dimension. Uppdelningen i olika dimensioner för levande och döda medför en tendens i riktning mot den ontologiska uppståndelsesteologin. Eftersom Harry kommer tillbaka kroppsligen, är det dock de fysiska uppståndelsesteologierna som finner störts potential i beskrivningen av Harrys återkomst till livet.

4.1.2 Partikulariteten

Utgången påverkas av olika omständigheter. Teoretiskt kan omständigheterna gälla någon annan, exempelvis fanns det två barn profetian kunde stämma in på. Däremot klargör Dumbledore för Harry att han är den utvalde, det är Harry det gäller.⁸¹ Skeendet är partikulärt då alla parametrar möts i Harry och han blir den ende som kan möta döden och besegra Voldemort. Den tredje brodern i sagan om Dödsrelikerna lyckas lura men inte övervinna döden, endast Harry lyckas. De aktuella omständigheterna är att Harry är en horrokruks, skyddet från hans mamma, att Voldemort har samma skydd samt att Harry är den rättmätige ägaren av Dödsrelikerna. Det är svårt att frånga det faktum att ingen annan kan göra det Harry gör. Dessutom förändras något i och med självoffer, en faktisk skillnad som påverkar fler än den som utför offret. Harrys utvaldhet bekräftas i segern över döden. Dödsrelikerna är inte den direkta anledningen till Harrys seger, utan en hjälp för att acceptera dödligheten. Då Harry överlever den dödliga förbannelsen hela tre gånger, bekräftas profetian gång på gång. Partikulariteten utgör endast problem för McFagues teologi. Hennes argument angående paradigm förändrar dock förståelsen. Harry frälsar inte hela mänskligheten utan är i sin roll den ende som kan göra det han gör, men det betyder inte att en slutgiltig frälsning ägt rum. Istället är Harry ett paradigm som kommer följas av andra frälsare som sammanfogar en del av världen. Händelseförloppet är således partikulärt men innebörden kan varieras.

---

⁸¹ Rowling 2004, 969-970.

4.2 Harry Potter, den utvalde Messias

4.2.1 Avsaknaden av en aktiv gud

Något som kan komplicera potentialen kring Harrys kristuslikhet, består i att böckerna inte talar om en aktiv gud. Inkarnationen faller bort eftersom Harry är den utvalde men inte Guds son. Guanio-Uluru påpekar att den rika symbolik som kan kopplas till kristen tradition möjliggör en kristen allegorisk läsning då Dumbledore blir Gud som offerar sin son. En sådan läsning medför dock stora problem, kanske främst gällande den ödesdigra kritiken av Dumbledore och dennes mörkare förflutna.⁸² John Killinger gör ändå ett försök till en treenighetsförståelse. Han föreslår att Dumbledore är Fadern som sänder sin son Harry och att Dumbledores fågel Fenix motsvarar den Helige Ande.⁸³ Att läsa in Harry i en helig treenighet, medför dock stora komplikationer. Eftersom samtliga teologier utgår från att Gud är aktiv, finns det ingen potential till att läsa Harry Potter som en komplett allegori över Kristus död och uppståndelse.

4.2.2 Harrys person och horrokruxens betydelse

Harry är inte en fulländad förebild. Neal vill inte kalla Harry för en kristusgestalt på grund av de stora skillnaderna. Främst lyfter hon fram att Harry, trots sin utvaldhet, är en vanlig människa som ljuger och stundvis bär sig illa åt. Profetiorna om Jesus var så omfattande och storslagna att de inte kan stämma in på Harry. Istället är han utvald på samma sätt som vissa bibliska personer valdes att utföra Guds uppdrag.⁸⁴

Dumbledores och Harrys anspråk gällande Harrys särskildhet bekräftas i segern över döden. Ingen kan betvivla att Harry är den utvalde, vilket överensstämmer med flera nämnda teologer där Pannenberg är ett tydligt exempel. Det nära bandet som finns mellan Harry och Voldemort orsakar lidande. Harry upplever ondskan men tar avstånd från den, i likhet med Jesus. Däremot finns problematik i att den onde lever i honom, vilket påverkar Harry och hans ageranden fram till att horrokruxen är besegrad. För Barth och Moltmann är det viktigt att Jesus är densamme före och efter korsfästelse och uppståndelse. I Harry sker en stor förändring då horrokruxen som funnits i honom större delen av hans liv försvinner. Samtidigt finns det potential i tolkningen av horrokruxen som en symbol för synd i Pannbergsk mening. Om horrokruxen är synden som försvinner, återkommer Harry till livet då syndens konsekvens inte är aktuell. Harry lyckas genom sin lydnad förstöra horrokruxen utan att förlora sitt liv.

---

⁸² Guanio-Uluru 2012, 89.

⁸³ Killinger 2009, 26-27.

⁸⁴ Neal 2008, 179-180.

4.2.3 Frälsning och eskatologi

Wandinger påpekar att Harrys död är nödvändig för frälsningen, vilket inte gäller för exempelvis Dumbledore. Harry är en tydlig kristusfigur som markerar det kristna offret på ett exemplariskt vis, dock utan faktisk död och uppståndelse. Wandinger uppmärksammar en stor skillnad nämligen att Kristus dog för alla människor, även sina fiender, medan Harry dör för sina vänner. Accepterandet av självoffret orsakas av praktisk nödvändighet och offret i sig besegrar inte Voldemort slutgiltigt.⁸⁵ Det finns ingen antydning om ett fulländat liv, en vanlig vardag beskrivs. Samtidigt är Voldemort besegrad, vilket räddat många både till livet och från att följa hans exempel. Därmed skildras två former av frälsning. Harry räddas, alternativt besegrar, döden vilket räddar andra från Voltmorts ondska. Att räddas undan Voldemort är inte detsamma som att räddas undan döden och inte heller att allt lidande nått sitt slut eller fått sin förklaring. Det kan jämföras med Moltmanns betoning av Guds närvaro i lidandet. Wandinger föreslår att det sista kapitlet kan diskuteras i ljuset av uppståndelse. Det avslutande kapitlet utspelar sig nitton år senare då Harry ska lämna sina barn på King's Cross för resan till Hogwarts. Hans andra barn heter Albus Severus vilket visar på att Harry fullständigt förlåtit både Albus Dumbledore och Severus Snape. Han har uppnått både förlåtelse och försoning, vilka är viktiga komponenter i påskhändelsen.⁸⁶ Fenske anser däremot att en allmän försoning inte har ägt rum. Hon lyfter fram uppdelningen i elevhem och barnens rädsla som är förknippad med det, samt den kvarlevande rivaliteten mellan exempelvis Ron och Draco. I och med det sista kapitlet är den verkliga segraren den vanliga medelklassfamiljen.⁸⁷

4.2.4 Moderskärlek

Fenske menar att Harrys död speglar Kristus i att avsiktligt ge sitt liv för att fullfölja ärendet att rädda mänskligheten. Harry väljs dock inte ut av en gudomlig kraft utan genom moderns kärlek. Kärleken övervinner slutligen Voltmorts hat och grymhet.⁸⁸ Moderskärlekens betydelse öppnar upp för så skilda teologer som Pannenberg och McFague. Pannenberg menar att Guds kärlek först visar sig för barnet genom modern. Argumentet är inte uppståndelse-teologiskt, men ett starkt band skapas mellan modern och Gud. Gällande McFague är det metaforen Gud som moder som möjliggör vidare undersökning av kärlekens och offrets betydelse.

Moderskärleken gränsar till att se Lily som den egentliga kristusgestalten som genom sitt blod räddar från den onde och frälser sin son. Då förutsätts en icke-kroppslig

---

⁸⁵ Wandinger 2010, 40.

⁸⁶ Wandinger 2010, 44-45.

⁸⁷ Fenske 2008, 373-374.

⁸⁸ Fenske 2008, 360-361.

uppståndelse. En kerygmatisk förståelse vore möjlig eftersom Lily lever kvar i budskapet. Däremot återkommer hon i annan form vid flera tillfällen. Det kunde tala för en ontologisk förklaring, men det partikulära uteblir då hon uppträder tillsammans med andra. Förutom skyddet hon gett, sker inget särskilt med henne personligen. Det stora problemet med Lily som kristusgestalt är det nästintill slumpmässiga händelseförloppet samt att Lilys död endast räddar en person. Tematiken etableras dock tidigt och bekräftas i berättelsens slut.

4.2.5 Politiska budskap

Harry visar genomgående respekt för andra. Bland människor betyder det att han står upp för alla, oavsett ursprung och magisk förmåga. Likaså visar han respekt gentemot varelser som många i trollkarlsvärlden nedvärderar. Därmed bjuds politisk teologi och befrielse-teologi in i diskussionen. Att Harry som den store hjälten identifierar sig med och behandlar de minsta och utstötta som jämlikar, gör att hans offer liknar Moltmanns beskrivning av Jesus offer. Vid flertalet tillfällen uttrycker Harry sin jämlikhet med husalfer, vilka i alla tider tjänat trollkarlar. Olikheterna som ändå finns mellan husalfer och människor gör inte att någon varelse är mer värd och när Harrys vän husalfen Dobby dör, drabbas Harry av stor sorg.⁸⁹

4.3 Harry Potter i ljuset av Jesus uppståndelse

John Granger menar att Rowling låter kärleken övervinna döden i varje bok då Harry dör en figurativ död och räddas av en kristusfigur och kärlekens kraft. Varje bok innehåller liv, död och uppståndelse och uppståndelsen beror inte på Harry själv.⁹⁰ Trots parallellerna anser Granger att poängen går förlorad om Harry likställs med Jesus. Istället symboliserar Harry varje person som, likt Rowling, kämpar med sin tro. Harry dör inte som Kristus utan som varje kristen dör bort från sitt eget korrumperade själsfragment. Läsaren kan identifiera sig med hjälten mänskliga tvivel, misslyckanden och prövningar.⁹¹ Perspektivskiftet medför nya möjligheter för partikulära uppståndelse-teologier. Jesus partikularitet innebär att Jesus är oförändrad men att människan är förändrad. Människan är uppstånden med Jesus och det som sker med Harry kan vara konsekvenser av omständigheter och de förändrade förutsättningarna.

4.3.1 Döden

Döden är ett viktigt tema i böckerna och skuggar Harry genom livet, från det att hans föräldrar mördades till dess att han själv ska dö. Men han dör inte eftersom han, med Bultmanns termer,

---

⁸⁹ Rowling 2007, 492-495.

⁹⁰ Granger 2008, 21-25.

⁹¹ Granger 2008, 240- 241.

äger sin egen död. Därmed lever han ett autentiskt liv, fri från dödsrädsla. Han övervinner döden trots dess slutgiltighet. Döden är det stora problemet både hos Bultmann och i böckerna. Enligt Bultmann söker människan falsk trygghet i den fysiska världen, vilket i *Potter* exemplifieras av Voldemort. Ett autentiskt liv och en befrielsens uppståndelse består i att acceptera den ändlighet som ett mänskligt liv innebär, vilket är anledningen till att Harry fortsätter leva. Därför kan Harrys seger över döden anses vara en uppståndelse i förståelsen av en vanlig människas uppståndelse enligt Bultmanns teologi. Att i uppståndelsetron bekräfta korsets betydelse innebär att förlita sig på Gud trots ovisshet. Harry förlitar sig på Dumbledore och den uppgift Harry har att utföra. I sin seger över döden bekräftas tron på och agerandet utifrån kärleken.

Gällande döden som människans sista fiende tolkar Barth och Pannenberg döden som en konsekvens. Barth väljer ordet olydnad medan Pannenberg talar om synd. Horrokruken, symboliserande synd eller olydnad, försvinner i tillit till Gud och blodets kraft. Det leder till räddning och seger över döden.

4.3.2 Etiska perspektiv

Den kristna etiken är etablerad i böckerna. Kungs tankar om att sann religion innebär att verka för fred fungerar väl, liksom hans poäng att Jesus uppståndelse etablerar den kristna etiken. Moltmanns etiska betoning och politiska inställning kan appliceras på seriens politiska drag, vilka jag inte går in på närmre. Harry liknar Jesus i många aspekter, bland annat i identifieringen med de svaga och utstötta. När Voldemort hade makten blev Harry ett tecken för hopp för de utstötta. Det är anledningen till husalfen Dobbys vilja att hjälpa Harry.⁹² Det eskatologiska hoppet resulterar enligt Moltmann i engagemang för de utstötta. Transformationen till Guds rike är igång. Om en kristen läsning av Harry Potter tar tillvara på den aspekten, har Jesus segrat över ondska och lidande och när Harry följer det exemplet förlorar döden och lidandet sin makt.

4.3.3 Ett upprepande mönster

Böckerna är skrivna i en kontext där teman och symbolik delvis hämtats ur den kristna traditionen. Harry möts av en etik där den självupppoffrande kärleken är moraliskt överlägsen. Han är inte den förste att offra sitt liv. Lilys offer räddar honom vid flera tillfällen och berättelsen tar till vara på blodets kraft. Granger menar att Dumbledores död är fylld av kärlek, oräddhet och offerdöd som vittnar om livet och att Harry då får en kristuslik förebild.⁹³ Wandinger anser inte att Dumbledores död kan klassas som ett offer i kristen bemärkelse på

---

⁹² Neal 2008, 72.

⁹³ Granger 2008, 68.

grund av suicidala tendenser samt att en annan person drabbas. Genom att välja mördare och planera skeendet, leder han Snape till att begå det värsta brottet.⁹⁴

Husalfen Dobby är en förebild som den lydige, ödmjuke, kärleksfulle tjänaren som ger sitt liv för sin Herre och den goda sakens skull, vilket Neal likställer med kristuslighet.⁹⁵ Även Granger menar att Dobby är ett exempel på kristet lärjungaskap genom att exemplifiera val, tro, lydnad och offer.⁹⁶ Det uppenbaras att även Snape stämmer in på den beskrivningen. Han har skyddat Harry och får slutligen betala med sitt liv. Wandinger anser att Snapes död liknar Dumbledores eftersom det är en konstruktion av det pågående kriget. Snape är visserligen på den goda sidan och skyddar Harry, men han bemöter människor på tvivelaktiga sätt och är i stort behov av förlåtelse. Därför är det inte ett kristuslikt offer.⁹⁷

Exemplen Harry ställs inför visar på döden som ett offer för andra. Harry gör inte mer än vad andra gjort för honom tidigare. Gemensamt kan de tolkas som lärjungar där den största förebilden är Jesus. De följer Jesus uppmaning att den som offrar sitt liv för sina vänner har störst kärlek. Harry blir varje kristen människa i avseendet att kärleken resulterar i ett offer för sina vänner. Därtill möter Harry motsatsen i Voldemort, vars ondska består i att offra andra.

4.3.4 Att i tro följa Jesus

Om läsaren identifierar sig med Harry, blir varje människa den utvalde. Omständigheter och erfarenheter gör varje människa unik. I det avseendet fungerar McFagues tankar om paradigm och den ständiga kampen för försoning. Om Jesus partikulära uppståndelse påverkat Harry, borde Jesus, och inte Dumbledore, ge honom valet om liv och död. Dumbledore är varken Gud Fader eller Gud Sonen men tar ändå emot Harry och klargör vad som hänt och varför.

Grangers och Neals tolkningar tar fasta på Rowlings kamp med tron. I sjunde boken kan Harry välja två spår, att följa Dumbledores plan och förstöra horrokruken eller att söka efter Dödsrelikerna. Han väljer horrokruken vilket Neal anser är trons och lydnadens väg.⁹⁸ Granger menar att det är valet att tro som gör hela skillnaden. Därför blir böckernas moral, enligt Granger, att tro.⁹⁹ Jesus utgör då ett outtalat exempel utifrån vilket goda egenskaper definieras så som tro, lydnad, identifiering med de svaga samt kärleksfullt offer.

---

⁹⁴ Wandinger 2010, 34-36.

⁹⁵ Neal 2008, 248.

⁹⁶ Granger 2008, 203-204.

⁹⁷ Wandinger 2010, 46.

⁹⁸ Neal 2008, 209.

⁹⁹ Granger 2008, 205-206.

4.4 Slutsatser

Bokserien om Harry Potter är inte en berättelse om Jesus. Författaren ämnar inte utföra dold mission för att rekrytera människor till kyrkan. Men det finns inslag hämtade från kristendomen på grund av författarens kristna tro och tvivel samt genom den kristna kontext böckerna skrivits i och den litterära tradition de tillhör. Mitt tillvägagångssätt är därför att söka teologisk potential utan att tillskriva böckerna en kristen agenda. En viktig aspekt är att vara medveten om skillnaderna som finns då *Potter* inte är en kristen allegori. Risken är annars att potentialen för en viss teologisk tradition medför oönskade slutsatser. Potentialen innefattar inte samtliga teman i uppståndelseologierna. Exempelvis gör avsaknaden av en aktiv gud att inkarnationen inte är ett av de teman jag presenterar som potential.

Det finns narrativa likheter mellan passionsberättelsen och segermotivet i *Potter*. Jesus och Harry avrättas men återvänder till de levande. Anledningen till avrättningen är självupppoffrande kärlek, ett offer till förmån för andra. Segern är över döden, människans sista fiende. Ingen annan kan heller utföra uppdraget, utvaldhet är en grundaspekt. Däremot genomgår Harry inte en regelrätt uppståndelse annat än i enlighet med Bultmanns tankar om den vanliga människans uppståndelse.

Den teologiska potentialen är mångfaldig och jag väljer att strukturera utifrån fyra övergripande teman nämligen kärlek, död, efterföljd samt bekräftelse av utvaldhet. Berättelsens kärna är att kärleken övervinner döden, vilket är i linje med kristen tradition. Moderskärlekens centrala plats välkomnar McFagues modell Gud som moder och Pannenburgs betoning av moderns kanalisering av Guds kärlek. Moderns offer är ett formande exempel och ett mönster etableras genom serien då den självupppoffrande kärleken är den moraliskt överlägsna.

Bultmanns beskrivning av döden stämmer överens med beskrivningen i *Potter*. Harry äger sin död och fortsätter leva på grund av lydnad och tillit trots avsaknad av garantier. Tilliten och lydnaden återfinns även hos Barth och Pannenberg då döden är en konsekvens. Horrokruxen kan symbolisera synden som försvinner i tillit till Gud och blodets kraft, varav blodet upprepar betonas i *Potter*. Skeendet är kroppsligt men uppdelningen mellan levande och döda i olika dimensioner påminner om den ontologiska uppståndelseologin.

Tematiken kring efterföljd tar fasta på tolkningen av Harry som varje kristen i kamp med tro, tvivel och lydnad. I anslutning till den moraliskt högsta kärleken, finns ett mönster då den som offerar sitt liv för sina vänner har störst kärlek. Det är möjligt att hänvisa till Jesus som någon att följa, utifrån en del av de mönster som presenteras.

I Harrys seger bekräftas utvaldheten samt ett korrekt agerande. Det går att jämföra med att Jesus gudsanspråk bekräftades samt att den kristna etikens ursprung i Jesus bekräftades

i uppståndelsen. Etiken har tydliga kristna inslag vilket stämmer med Kungs och Moltmanns etiska och politiska inriktning. Harrys offer är nödvändigt för frälsningen men en fullständig frälsning skildras inte. Moltmanns definition av eskatologi ligger nära. Gud är närvarande i lidande och transformationen i riktning mot Guds rike är redan igång. Hjärten, som även är en förebild, identifierar sig med de svaga. Utvaldheten innebär ett partikulärt skeende vilket bekräftas i segern över döden och Voldemort. Innebörden kan dock varieras till att även inkludera McFagues icke-partikulära teologi genom användandet av paradigmatargumentet.

Beroende på teologisk utgångspunkt, finns det potential för samtliga teologier. De traditionella uppståndelseteologierna har dock mest att hämta, främst genom den fysiska och partikulära skildringen. Det kan bero på den litterära traditionen böckerna finns i och stämmer överens med McFagues konstaterande att Fader-kung-modellen är den mest etablerade.

5. Sammanfattning

Bland många i dagens samhälle är kunskapen om Bibeln och dess berättelser låg och det går inte att utgå från att det finns allmän kunskap om exempelvis passionsberättelsen. Eftersom det finns likheter mellan berättelsen om Jesus och *Harry Potter*, kan förståelsen för vissa teologiska begrepp ha sitt ursprung i dessa böcker. Syftet med uppsatsen har varit att i *Harry Potter* söka teologisk potential till samtal om Jesus uppståndelse. Min frågeställning lyder:

Vad gör det med förståelsen av Jesus uppståndelse om reflektionen kring fenomenet uppståndelse utgår från berättelsen om Harry Potter?

- *Vilka narrativa likheter finns det mellan Harrys seger över döden och Jesus uppståndelse?*
- *Vilka teman utgör teologisk potential utifrån olika uppståndelseteologier?*

Först tecknades en systematiskt teologisk bakgrund kring Jesus uppståndelse med utgång från Magnus Abrahamsons systematisering av uppståndelseteologier. Han presenterar aspekterna kroppsligt alternativt icke-kroppsligt samt partikulärt alternativt icke-partikulärt. Fyra grupperingar framträder då. De traditionella teologierna utgår från att Gud handlade på ett extraordinärt sätt i Jesus samt att Jesus kroppsliga uppståndelse är ett historiskt faktum. Teologerna jag lyfte fram i den grupperingen är Karl Barth, Wolfhart Pannenberg samt Jürgen Moltmann. De partikulära icke-fysiska teologierna delas upp i ontologiska samt kerymatiska teologier, gemensamt för dem är att Gud handlade extraordinärt i Jesus men att inget extraordinärt hände med kroppen efter döden. Hans Küng står för en ontologisk förklaring då döden innebär en övergång till en annan existens, varför Jesus kunde visa sig för lärjungarna fastän det inte är historiskt verifierbart. Bultmanns kerymatiska ståndpunkt innebär att Jesus uppstod i det kristna budskapet, kerymat. En möjlig position på ett teoretiskt plan är fysiska, icke-partikulära teologier då Jesus skulle vara skendöd. Sådana teorier avvisas både historiskt och teologiskt. Den sista grupperingen, radikala uppståndelseteologier, exemplifieras av Sallie McFague. Gud handlade inte på ett extraordinärt sätt i Jesus och det hände inte något extraordinärt med Jesus kropp efter döden. Istället ligger fokus på att de första kristna blev uppmärksammade på Guds ständiga närvaro.

I analysen av *Harry Potter* var vissa teman särskilt viktiga för segertematiken. Förutom analys av de aktuella kapitlen, sammanfattning av berättelsen och särskilda aspekter av böckerna, behandlades kärleksbegreppet, livet efter döden samt livets helighet. Det

genomgående temat för serien är att kärleken övervinner döden vilket visar på att böckerna är skrivna i en tradition präglad av kristendomen.

Diskussionen delades upp i två spår. Först behandlades Harry som en utvald Messias i motsvarighet till Jesus. Därefter flyttades perspektivet till Harry som lärjunge i ljuset av Jesus uppståndelse. De narrativa likheter som framträdde var själva avrättningen efter vilken hjälten ändå återvänder till de levande, anledningen till offret som är självupppoffrande kärlek till förmån för andra, segern över döden samt att utvaldheten bekräftas.

Den teologiska potentialen sammanfattades under fyra teman. Kärlekstemat är centralt då kärlekens seger över döden är böckernas centrum, vilket etableras tidigt. Döden är den sista fienden och stämmer överens med Bultmanns beskrivning men Barths och Pannenberg's tankar kring synd är också möjliga, då horrokruken kan symbolisera synden. Efterföljd tar fasta på det tvivel Harry, som en vanlig kristen, möter samt att den som offerar sitt liv för sina vänner har den största kärleken. Bekräftelse av utvaldhet betonar både partikulariteten och etiken som genom Moltmann kan ha en eskatologisk aspekt.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att beroende på teologisk utgångspunkt finns det potential utifrån samtliga teologier och teologer. Bultmann ligger nära i många avseenden men när det gäller själva uppståndelsetematiken, finns dock störts potential för de traditionella teologierna. Det kan bero på den litterära traditionen samt den starkt etablerade Fader-kung-modellen.

”Är inte det att lura barn för att försöka få dem att bli kristna?”

Frågan från högstadiet kvarstår. Oavsett svaret finns det i Harry Potter potential till att fördjupa förståelsen alternativt öppna upp för diskussioner kring Jesus uppståndelse eftersom kärleken segrar över döden. Och hjälten, jo han lever.

6. Litteraturlista

Abrahamson, Magnus. 2001. *Jesu uppståndelse som historiskt problem: en studie av Rudolf Bultmanns och Wolfhart Pannenberg's tolkningar*. Diss. Uppsala: Univ.

Armour, Ellen T. 2013. "Sallie McFague" I *Key Theological Thinkers: from modern to postmodern*, red. Kristiansen, Staale Johannes & Rise, Svein, 517-527. Farnham: Ashgate.

Bauckham, Richard. 2005. "Jürgen Moltmann" I *The modern theologians: an introduction to Christian theology since 1918*, red. Ford, David F. & Muers, Rachel, 147-162. 3 ed. Malden, Mass.:Blackwell.

Brown, Dan. 2005. *Da Vinci-koden*. Stockholm: Månipocket.

Chirico, Peter. 1979. "Hans Küng's christology: an evaluation of its presuppositions" *Theological Studies* 40. 256-272, ATLA Religion Database with ATLASerials, EBSCOhost, (Hämtad 2015-12-04).

Christoffersen, Svein Aage. 2013."Rudolf Bultmann" I *Key Theological Thinkers: from modern to postmodern*, red. Kristiansen, Staale Johannes & Rise, Svein, 77-87. Farnham: Ashgate.

Fenske, Claudia. 2008. *Muggles, monsters and magicians: a literary analysis of the Harry Potter series*. Frankfurt am Main: Peter Lang.

Fodor, James. 2005. "Postliberal Theology" I *The modern theologians: an introduction to Christian theology since 1918*, red. Ford, David F. & Muers, Rachel, 229-248. 3 ed. Malden, Mass.:Blackwell.

Frei, Hans W. 1974. *The eclipse of biblical narrative: a study in eighteenth and nineteenth century hermeneutics*. New Haven: Yale Univ. Press.

Granger, John. 2008. *How Harry cast his spell: the meaning behind the mania for J.K. Rowling's bestselling books*. Carol Stream: Tyndale House Publishers, inc.

Guanio-Uluru, Lykke. 2012. "Dumbledore's Ethos of Love in *Harry Potter*" I *J.K. Rowling: Harry Potter*, red. Hallet, Cynthia J. & Huey, Peggy J, 82-96. New York: Palgrave Macmillan.

Halldorf, Joel. 2007. "En förklädd Kristus kan vara svår att känna igen" *Dagen*. <http://www.dagen.se/kultur/en-f%C3%B6rkl%C3%A4dd-kristus-kan-vara-sv%C3%A5r-att-k%C3%A4nna-igen-1.197263> (Hämtad 2015-12-22).

Hegstad, Harald. 2013. "Karl Barth" I *Key Theological Thinkers: from modern to postmodern*, red. Kristiansen, Staale Johannes & Rise, Svein, 65-76. Farnham: Ashgate.

Häring, Hermann. 2013. "Hans Küng" I *Key Theological Thinkers: from modern to postmodern*, red. Kristiansen, Staale Johannes & Rise, Svein, 315-326. Farnham: Ashgate.

Killinger, John. 2009. *The life, death, and resurrection of Harry Potter*. Macon, Ga.: Mercer University Press.

Kirk, Connie Anne. 2003. *J.K. Rowling: a biography*. Westport, Conn.: Greenwood Press.

Kristensson Ugglå, Bengt. 2002. *Slaget om verkligheten: filosofi, omvärldsanalys, tolkning*. Eslöv: B. Östlings bokförl. Symposion.

McEvan, Em. 2012. "Harry Potter and the origins of the occult" I *J.K. Rowling: Harry Potter*, red. Hallet, Cynthia J. & Huey, Peggy J, 97-110. New York: Palgrave Macmillan.

Molnar, Paul D. 2007. *Incarnation and Resurrection: toward a contemporary understanding*. Grand Rapids, Mich.: William B. Eerdmans Pub.

Neal, Connie. 2008. *The gospel according to Harry Potter: the spiritual journey of the world's greatest seeker*. Louisville: Westminster Know Press.

Persson, Per Erik (1976[1971]). *Att tolka Gud idag: debattlinjer i aktuell teologi*. 2. uppl. Lund: LiberLäromedel.

Petre, Jonathan. 2007. "Christianity inspired Harry Potter" *The Telegraph*.
(Hämtad 2015-12-8).

Rowling J.K. 1999. *Harry Potter och De Vises Sten*. Stockholm: Tiden.

2000. *Harry Potter och Hemligheternas kammare*. Stockholm: Tiden.

2001a. *Harry Potter och Fången från Azkaban*. Stockholm: Tiden.

2001b. *Harry Potter och Den flammande bägaren*. Stockholm: Tiden.

2004. *Harry Potter och Fenixorden*. Stockholm: Tiden.

2005. *Harry Potter och Halvblodsprinsen*. Stockholm: Tiden.

2007. *Harry Potter och Dödsrelikerna*. Stockholm: Tiden.

Sigurdson, Ola. 2003. *Världen är en främmande plats: essäer om religionens återkomst*.
Örebro: Cordia.

Smith, Owen. 2007. *Mixing it up with... Harry Potter: 12 sessions about faith for 9-13s*.
London: Church House Publishing.

Strömberg, Lars-Olof. 2003. "Kristen skola förbjuder Harry Potter".
Expressen. <http://www.expressen.se/nyheter/kristen-skola-forbjuder-harry-potter/> (Hämtad
2015-12-22).

Svenungsson, Jayne. 2013. "Postmodern Theology" I *Key Theological Thinkers: from modern
to postmodern*, red. Kristiansen, Staale Johannes & Rise, Svein, 569-579. Farnham: Ashgate.

Wandinger, Nikolaus. 2010. "'Sacrifice' in the Harry Potter Series from a Girardian
Perspective", *Contagion: Journal Of Violence, Mimesis & Culture*, 17, 1, pp. 27-51, Humanities
International Complete, EBSCOhost, (Hämtad 2015-10-27).

Wiktorin, Pierre. 2011. *Religion och populärkultur [Elektronisk resurs] : från Harry Potter
till Left Behind*. Lund:

Sekel. <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOid=2175016&fileOid=2175017> (Hämtad 2015-10-22).